

Loketon onkalosta Rokansaaren hietikoille Puumalan luontokohteita

Puumala

SAIMAAN KAUNEIN

Kulttuurimaisemat, tiet ja patikkapolut

1. Sahanlahti
2. Liehtalanniemen museotila ja luontopolku
3. Muurämäki
4. Elsa Heporaudan polku
5. Kukkeisten polku
6. Koskenselän luontopolku
7. Ristiinan-Hurissalon tie
8. Puumalan saaristotie
9. Lietveden maisematie

Luonnonsuojelukohteita

10. Tohmosaari
11. Kavatsaari
12. Susirannansaaret
13. Keriniemi
14. Laamiopuro
15. Vuoriniemen rinne

Metsiä

16. Kylliönjärven Suursaaren lehmusmetsikkö
17. Harmaalan aarnimetsä

Hiekkaisia elämyksiä

28. Rokansaari
29. Ruuhonsaaren hiekkasärkät
30. Rokansalon, Pistohiekan ja Laajahiekan hiekkarannat

Esihistoriallisia kohteita

31. Maksasaarenselän kalliomaalaus
32. Syrjäsalmen kalliomaalaus
33. Kivikautinen asuinpaikka
34. Muinaisjäännösalue
35. Kivi- ja pronssikautinen asuinpaikka

Sotahistoriallisia kohteita

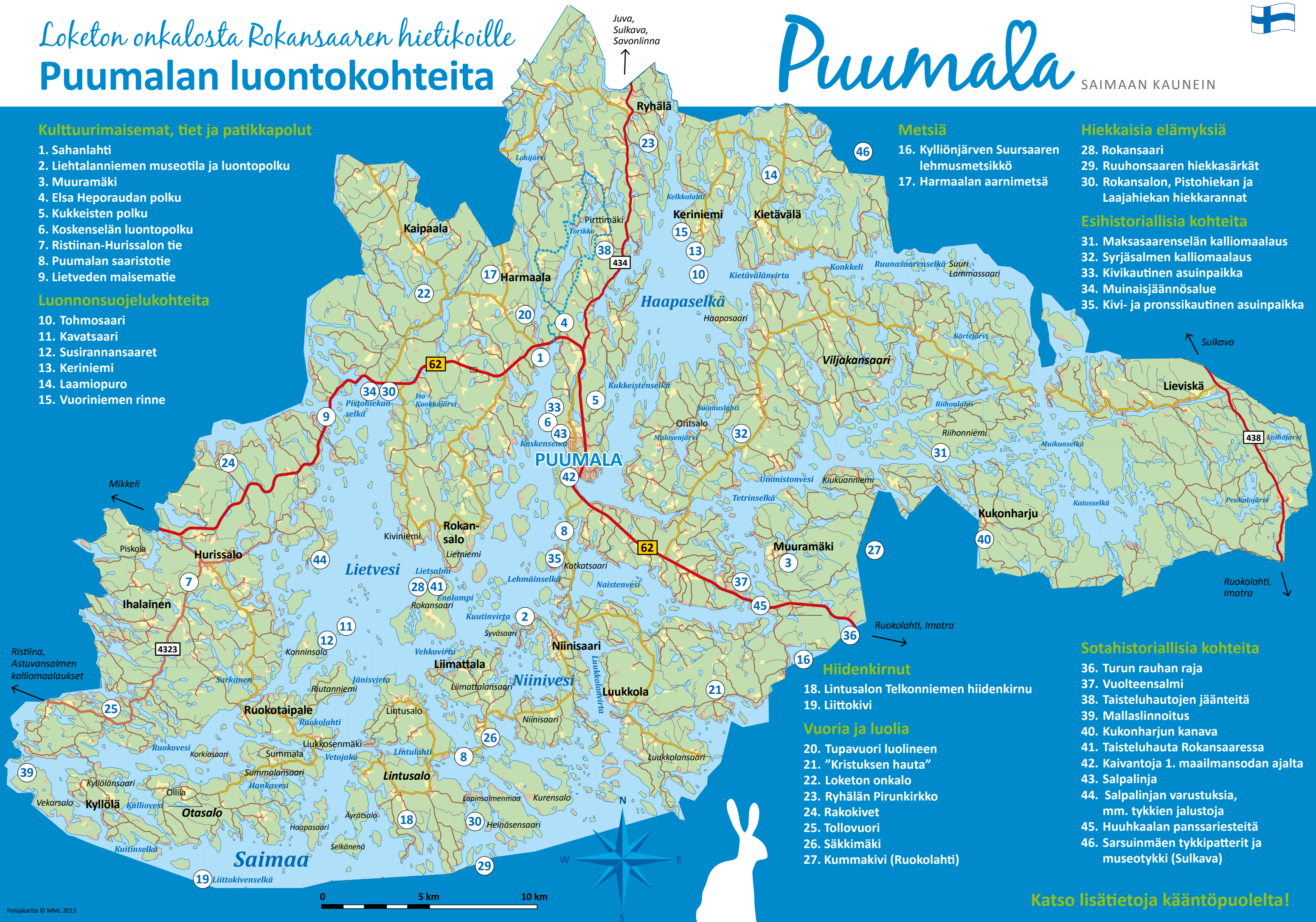
36. Turun rauhan raja
37. Vuolteensalmi
38. Taisteluhautojen jäänteitä
39. Mallaslinnoitus
40. Kukonharjun kanava
41. Taisteluhauta Rokansaaressa
42. Kaivantoja 1. maailmansodan ajalta
43. Salpalinja
44. Salpalinjan varustuksia, mm. tykkien jalustoja
45. Huuhkaalan panssariesteitä
46. Sarsuimäen tykkipatterit ja museotykki (Sulkava)

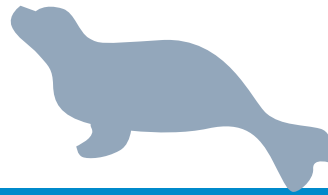
Hiidenkirnut

18. Lintusalon Telkonniemen hiidenkirnu
19. Liittokivi

Vuoria ja luolia

20. Tupavuori luolineen
21. "Kristuksen hauta"
22. Loketon onkalo
23. Ryhälän Pirunkirkko
24. Rakokivet
25. Tollovuori
26. Säkkinmäki
27. Kummakivi (Ruokolahti)

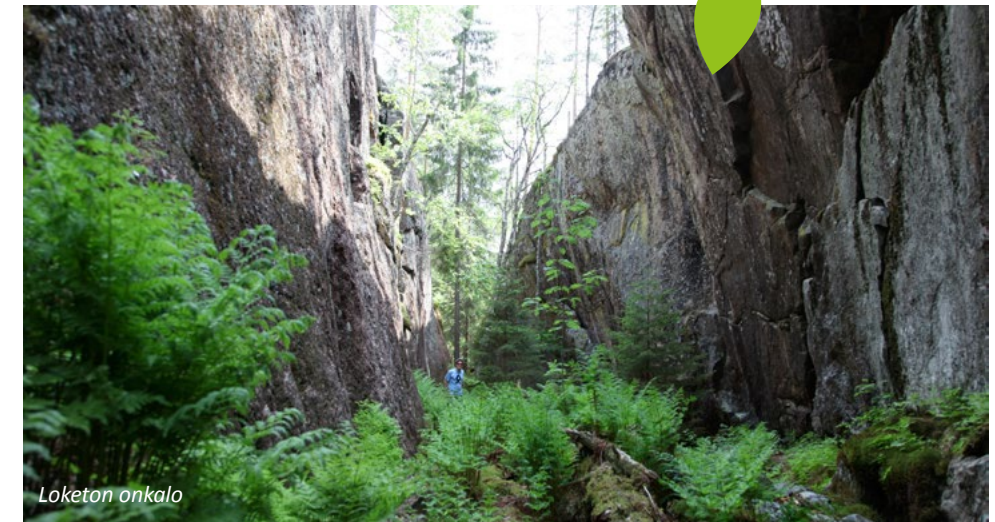
Lietvesi

Rakokivet

"Kristuksen hauta"

Loketon onkalo

Kulttuurimaisemat, tiet ja patikkapolut

1. **SAHANLAHTI.** Paikalla sijainnut Mietulan saha oli maakunnan ensimmäinen vientisaha (perustettiin 1765). Puuta kulki kosken uittorännissä vielä 1950-luvun alussa. Sahanlahti on myös kirjailija ja kulttuurivaikuttaja Elsa Heporaudan syntymäpaikka. Nykyiset matkailupalvelut ks. www.sahanlahtiresort.fi
2. **LIEHTALANNIEMEN MUSEOTILA** ja 22 hehtaarin luonnonsuojelualue on Niinisaaressa. Vieraslaituri, melojien rantautumapaikka ja luontopolku (2 km). Opasteet kantatie 62:lta.
3. **MUURAMÄKI** on vanhaa kylämaisemaa.
4. **ELSA HEPORAUDAN POLKU** (entinen Torikonpolku) on n. 22 km pitkä patikointi- ja maastopyöräreitti, joka alkaa kantatie 62:n levähdyspaikalta Hylkeenlahdessa. Polku on vaativuudeltaan keskitasoa, mutta patikointivarusteet, eväät ja vesipullo ovat suositeltavia, sillä matkan varrella ei ole palveluja. Reitti on opastettu puisilla kylteillä. Polun alkuosuus ennen Kaijansalontietä on metsäpolkua, jossa joutuu paikoitellen taluttamaan pyörää. Jos aloittaa kierroksen Pirttimäeltä, pyöräily luonnistuu hyvin. Polun loppuosuuden voi kulkea Kaijansalontietä metsäpolun sijaan. Polku on nimetty Sahanlahdessa syntyneen kirjailijan Elsa Heporaudan mukaan.

Reittiselostus: Polku kulkee Saimaaseen laskevan Torikkojärven ympäri seuraillen vanhoja polkuja, tienpohjia ja kyläteitä. Maasto vaihtelee kuivasta kankaasta kosteaan korpeen. Retken voi aloittaa Hylkeenlahden levähdyspaikalta kantatie 62 varresta tai Pirttimäeltä. Levähdyspaikalta siirrytään maantie yli varsinaisen polun alkuun. Polulta poiketaan metsäautotielle.

Ensimmäisen kerran tullaan järven rantaan vähän ennen Hiislahtea. Polku jatkuu lahden rantaan pitkin. Reitti ohittaa Pirttimäen, jossa käytiin kiivas Kustaan sodan taistelu v. 1789. Pirttimäen jälkeen polku yhtyy kylätiehen, jota seuraillaan Torikkojärven itäpuolelle ja kuljetaan Heinaidanvuoren ohi lähellä rantaa. Noin 4 km polun loppuosasta taivalletaan Kaijansalon paikallistietä. Järven länsirannan levähdyspaikalla on laavu.

Kartan voi ladata www.puumala.fi / aktiviteetit-sivulta tai ostaa matkailuinfosta.

5. **KUKKEISTEN POLKU** on n. 10 km pitkä patikkareitti Kukkeistensalossa. Reitti on viitoitettu puisin kyltein. Reitille pääsee kirkonkylän kutoradan pohjoispäästä tai Takakujalta (Koskenselältä Venetietä tultaessa). Maasto on vaihtelevaa mänty-metsää. Suo-osuudella on pitkospuut ja levähdyspaikka sekä puusee.
6. **KOSKENSELÄN LUONTOPOLKU**
7. **RISTIINAN-HURISSALON TIE**
8. **PUUMALAN SAARISTOTIE** (22 km) kulkee 11 saaren läpi. Veden yli pääsee lossilla Hätinvirralla (24h), pengerteitä pitkin ja siltojen kautta.
9. **LIETVESI** on yksi Suomen kuvatuimmista järvinäkymistä. Saimaan sylissä suikertava pengertie valmistui 1956 ja Lietveden silta korvasi lossiyhteyden 1985. Maisematien huikeat näkymät avautuvat mm. Pistohiekalla ja Lietveden sillan näköalapaikalla kantatie 62:lla.

Puumalan matkailuinfo 050 562 0706
Puumalan satamainfo 0400 929 365
Hätänumero 112

Luonnonsuojelukohteita

10. **TOHMOSAARI** Haapaselällä kuuluu osittain vedenalaiseseen harjumuodostelmaan ja on hiekasta muodostunut.
11. **KAVATSAARI** ja
12. **SUSIRANNANSAARET** ovat kauniita, maisemallisesti merkittäviä, kallioisia saaria norppien oleskelualueella.
13. **KERINIEMI** on suurimmaksi osaksi hiekamoreenimaata. Alueella on hyvin vähän turvemaita ja kallioita. Suojaisille rannoille on muodostunut pieniä turvepohjaisia niittyjä.
14. **LAAMIOPURON** alueella on monipuolista suokasvillisuutta, johon kuuluu myös harvinaisuuksia.
15. **VUORINIEMI** rinteiden yläosassa on pystysuora kallioseinä ja alaosassa laaja lohkariekkio. Lohkareiden tyviosista löytyy sammalta, jonka oli luultu hävinneen koko Etelä-Savosta.

Metsiä

16. Kyllönjärven Suursaaressa on harvinainen **LEHMUSMETSÄ**.
17. Harmaalassa sijaitsee Sielusenmäen **AAR-NIMETSÄ**. Kohde on merkitty Vihreän kulan kulttuuritien taululla.

Hiidenkirnu ja Liittokivi

18. Lintusalon Telkonniemen **HIIDENKIRNULLE** Lintusalon Telkonniemen hiidenkirnulle on opastus Miekkanientieltä.
19. **LIITTOKIVI** on kallioluoto keskellä Suur-Saimaan selkää. Se on myös rajakivi, jonka halki kulki Ruotsin ja Venäjän raja 1700-luvulla. Traaginen legenda selittää kiven nimen: kaksi nuorta rakastavaista menehtyi kiville veneen irrottua tuuliajolle.

Vuoria ja luolia

20. **TUPAVUORI** luolineen. Ei opasteita.
21. **"KRISTUKSEN HAUTA"**, halkeama kalliossa Luukkolan Karkiassa. Ei opasteita.
22. **LOKETONVUOREN KALLIOHALKEAMA** (n. 10–13 m syvä ja 70 m pitkä) muodostaa kanjonin, jota kutsutaan Loketon onkaloksi. Vuorelle on puiset portaot, kalliolla on levähdyspaikka. Pistohiekalta Honkajoen entistä n. 5 km kunnes Saarijärven kohdalla viitta ja polku vasemmalle.
23. **RYHÄLÄN PIRUNKIRKKO**. Ei opasteita, luolan suu on romahtanut ilmeisesti keväällä 2014.
24. **RAKOKIVET**, jylhät siirtolohkareet Hurissalossa. Viitoitus kantatie 62:lta Reposen Lomamökkien kohdalta.
25. **TOLLOVUORI** Hurissalon Pukinsalossa. Suurin korkeus Saimaasta 67 m.
26. **SÄKKIMÄKI** on Puumalan saariston korkein mäki (133 m merenpinnasta). Siellä on ollut venäläisten vuonna 1912 rakentama kolmiomittaustorni. Ei opasteita.
27. **KUMMAKIVI** on Puumalan ja Ruokolahden rajalla sijaitseva rauhoitettu siirtolohkare, joka uhmaa painovoimaa. Ei opasteita.

Rokansaari ja hiekkaisia elämyksiä

28. **ROKANSAARI** on tunnettu hienoista hiekkarannoistaan. Kirkasvetisiä sisälampia ja vehreitä harjumaismia voi ihailla saaren polkuja kulkien. Rokansaaressa on nähtävissä eri korkeuksilla nykyisiä ja muinaisia – tuhansiakin vuosia vanhoja - jäiden sekä aallokon muokkaamia rantavalleja. Rokansaaren virkistysalueella (25 ha) on kuusi viihtyisää 1950- ja 1970-luvulla rakennet-

tua "retromökkiä", vierassatama, nuotio-paikkoja ja sauna. Kesäisin saarella palvelee Mallun kahvila entisessä Rokansalon täysihoidon huvilassa. www.saimaanvirkistysalueyhdistys.fi

29. **RUUHONSAARESSA** on loistavia hiekkasärkkiä.
30. Rokansalon, Pistohiekan ja Laajahiekan (Heinäsensaari) **HIEKKARANNAT** ovat ihanteellisia auringonotto- ja paikkoja.

Esihistoriallisia kohteita

31. Maksasaaren selällä on **KALLIOMAA-LAUKSIA**. Ei viitoitusta.
32. **SYRJÄSALMEN KALLIOMAALAU** sijaitsee Valtolassa. Viitoitus Viljakansaarentieltä, metsäpolku n. 300 m. Puumalasta on löytynyt kaikkiaan kahdeksan kalliomaalautta. Lisätietoa www.puumala.fi nähtävyydet.
33. Koskenselän leirintäalueen pohjoispäässä lähellä kirkonkylää on **KIVIKAUTINEN ASUINPAIKKA**.
34. Pistohiekalla on kivi- ja pronssikautinen **MUINAISJÄÄNNÖSALUE** asuinpaikkoinen. Sieltä on löytynyt myös Puumalan ainoa lapinraunio, muinainen hautapaikka, joka on osin tuhoutunut.
35. Kotkatlahdessa on myös **KIVI- JA PRONSSIKAUTINEN ASUINPAIKKA**.

Sotahistoriallisia kohteita

- Puumala on ollut usein Venäjän ja Ruotsin välisten sotien näyttämönä.
36. **TURUN RAUHAN RAJA** (1743) oli kuta-kuinkin kantatie 62:n kohdalla nykyisellä Etelä-Savon ja Etelä-Karjalan maakuntarajalla.

37. **VUOLTEENSALMELLA** ammuttiin Kustaa III:n sodan lähtölaukaus vuonna 1788.
38. **PIRTTIMÄELLÄ** käytiin vuonna 1789 yksi Kustaa III:n sodan taisteluista. Paikalla on taisteluhautojen jäänteitä. Ei opasteita.
39. Vekarsalon saaren pohjoiskärjessä Ristinajan rajan tuntumassa on ns. **MALLASLIN-NOITUUKSEN** jäänteitä 1700-luvun lopulta.
40. Kenraali Suvorovin johdolla 1790-luvulla rakennettu **KUKONHARJUN KANAVA** oli osa Venäjän länsirajan puolustamiseksi suunniteltua linnoitusketjua. Kanava on noin 600 metriä pitkä ja sen itärannalla on Museoviraston opastaulu, historiapolku ja levähdyspaikka. Viitoitus kanavalle kantatie 62:lta.
41. Tillikanmäellä Rokansaaressa on 1. maailmansodan aikaista **TAISTELUHAUTAA**.
42. Kotiniemessä Virrantien alkupäässä on venäläisten tekemiä **KAIVANTOJA** 1. maailmansodan ajalta.
43. **SALPALINJA** on 2. maailmansodan aikainen puolustuslinja, jota ei kuitenkaan koskaan tarvinnut käyttää. Salpalinjaa alettiin rakentaa talvisodan jälkeen. Siihen kuuluu aivan Puumalan keskustassa sijaitsevat kuusi betonikorsua, joista yksi on avoinna yleisölle kesäisin Pappilantie 2:ssa.
44. Jänniemessä on **SALPALINJAN VARUSTUKSIA**, mm. linnoitustykkiä ja jaloja.
45. **HUUHKAALASSA** on talvisodan (1939–1940) jälkeen rakennettuja panssariesteitä.
46. Salpalinjaan kuuluva **LINNOITUSTYKKIPATTERI** Sulkavan Hirviniementiellä. Patteri on valmistunut 1940 ja oli valmistuttuaan Suomen 30. linnoitustykistöpatteri. Opastus Kietäväläntieltä.